

פרשת ויחי

(ע"פ הרב עוזר אלפרט)

רש"י כותב (בראשית מ"ז, כ"ט): אחת הסיבות של יעקב לא לרצות להיקבר במצרים היא שאדם שנקבר בחוץ לארץ יצטרך לסבול צער גלגול מחילות, כלומר להתגלגל במנהרות עד ארץ ישראל. וכשיגיעו לישראל תתבצע תחיית המתים. אם זו הייתה דאגתו של יעקב, מה הרוויח בזה שיביאו אותו לחברון, כשהגמרא אומרת (כתובות, דף ק"א, עמוד ב') א"ר חייא בר יוסף עתידין צדיקים שמבצבצין ועולין בירושלים (הצדיקים יתגלגלו לירושלים לתחיית המתים).

בעל "מרפסין איגרי" עונה: אותם שקבורים מחוץ לישראל יתגלגלו מתחת לאדמה עד ירושלים, ושם הם יזכו לתחייה. לעומת זה, אותם שקבורים במקומות אחרים בארץ ישראל יזכו לתחייה במקום שהם נמצאים, ואחר כך יוכלו לצעוד בצורה רגילה לירושלים. יעקב רצה למנוע את הצער והייסורים של האפשרות הראשונה. האריז"ל כותב שקיימת מחילה שמביאה ישירות ממערת המכפלה לכותל המערבי, וכל ערב שבת, אחרי הצהריים, אבותינו הקדושים הולכים לכותל המערבי דרך המחילה הזאת. לאור זאת, דאגת יעקב לא חלה על קבורה בחברון, כי קיים בו קשר ישיר לירושלים, וזה ימנע ממנו את צער גלגול מחילות.

==--==

רש"י כותב (בראשית נ, ה): "נטל יעקב כל כסף וזהב שהביא מבית לבן, ועשה אותו כרי, ואמר לעשו, טול זה בשביל חלקך במערה". מדוע מותחים ביקורת כה קשה על עפרון שלקח ארבע מאות שקל כסף תמורת מכירת השדה שבו מערת המכפלה, ולא מזכירים בכלל את אהבת הבצע של עשו שלקח הרבה יותר עבור מקום קבורה בודד?

בעל "החתם סופר" מציין שכשאברהם רכש את המערה מידי עפרון, שוויה היה יחסית זעום. זאת הסיבה שמבקרים אותו, כשדרש מחיר כה גבוה עבור המערה. מאידך גיסא, יעקב ביקש לרכוש חלק במערה שבה כבר קברו את אברהם, שרה, יצחק, רבקה, דבר שהקנה לה שווי עצום, וזה הצדיק את המחיר המופרז שקיבל עשו.

בעל "המרפסין אגרי" מסביר שהביקורת העיקרית על עפרון היא איננה המחיר המוגזם שהוא דרש, אלא שבתחילה נתן להבין, שהוא מוכן להעביר את השדה לאברהם ללא

תמורה, ולאחר מכן ניפח את המחיר באופן משמעותי, בניגוד לעשו שתמיד היה עקבי בפעולותיו, ודרש מראש מחיר מוגזם.

==_==_

(ע"פ "המאורות הגדולים", לר' אפרים זייטשיק)

"לא יסור שֶׁבֶט מִיְהוּדָה וּמַחֲזֶקֶק מִבֵּין רַגְלָיו, עַד כִּי יָבֹא (שילה) שִׁילּוֹ וְלוֹ יִקְהֶת עַמִּים".

עַד כִּי יָבֹא שִׁילּוֹ... מֶלֶךְ הַמִּשִּׁיחַ, שֶׁהַמְּלוּכָה שְׁלוֹ (רש"י).

פעם אחת נפגשו בביתו של הרב יצחק בלזר מספר עשירים, נדיבי עם, שהשתתפו באסיפה לטובת הכלל.

בתום האסיפה, קם אחד העשירים ושאל את הרב בלזר: "רבינו, האם אתה מאמין שהמשיח יבוא מחר?"

אמר לו הרב: "בוודאי, כן!"

ענה הגביר: "אם כן, זה מתנגד לדברי חז"ל שאמרו: אין בן דוד בא, [אלא] עד שתכלה הפרוטה מן הכיס, ולנו יש רכוש וממון רב, ולא יתכן שנוכל לאבד את כל הכסף עד מחר. ובכן, איך יוכל המשיח לבוא?"

אמר לו הרב בלזר: "אני מאמין באמונה שלמה שמחר יכול המשיח לבוא, ואף אם יבוא נביא אמת, שמוחזק בנבואתו על פי התורה, ויאמר שמחר לא יכול המשיח לבוא, איני מאמינו. אפילו לבת קול מן השמים, לא אאמין. נאמר לאברהם "וְעֶבְדֹם וְעַנּוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה", ובסוף, ארך השעבוד רק מאתיים ועשר שנים. איך זה? חז"ל התלבטו ועשו חשבונות רבים כיצד חישב הקב"ה את הקץ. אף אני מאמין שמחר יכול המשיח לבוא. ועל הדבר שאתם מקשים, איך תקוים "עד שתכלה הפרוטה", יבואו הגאונים, ויתרצו".

==_==_

(ע"פ ספר אבק סופרים)

"וַיֵּרְאוּ אֲחֵי יוֹסֵף כִּי מֵת אֲבִיהֶם, וַיֹּאמְרוּ לוֹ יִשְׁטְמֵנוּ יוֹסֵף, וְהָשִׁב יָשִׁיב לָנוּ אֶת כָּל הָרָעָה אֲשֶׁר גָּמְלָנוּ אוֹתוֹ" (בראשית נ, טו')

רש"י מתלבט בפירוש הכתוב לו יִשְׁטְמֵנוּ יוֹסֵף, כי משמעות הדבר הוא: **הלוואי** ישטמנו יוסף, וכאן הכוונה היא כנראה **שמא** או **אולי** ישטמנו יוסף. כמו כן, מה פירוש "הַתַּחַת אֱלֹקִים אֲנִי?"

אחי יוסף ראו שמתוך המחשבה הרעה שלהם, למכור את יוסף לעבד, יצאה טובה גדולה, שיוסף נעשה משנה למלך במצרים, ולכן בקשו: הלוואי, וישלם להם יוסף כגמולם, מידה כנגד מידה, לגרום להם רעה כזאת, שבעקבותיה תצמח להם ישועה גדולה כמו ליוסף. על כך השיב להם יוסף, כי אדם, בעל בחירה, יכול לעשות טובה או רעה, אבל רעה כזו שבעקבותיה תצמח תשועה גדולה, זאת רק ביד ה' – קורא הדורות מראש. וזאת כוונת הפסוקים כאן: "וַיֹּאמְרוּ לוֹ יִשְׁטְמֵנוּ יוֹסֵף, וְהָשִׁיב לָנוּ אֵת כָּל הָרָעָה אֲשֶׁר גָּמְלָנוּ אֹתוֹ", הלוואי, ויעשה לנו יוסף דבר כזה שאנחנו עשינו לו רעה בתחילה, שמביאה אחר כך הצלחה גדולה, ועל זה ענה יוסף: "הִתְחַת אֱלֹקִים אֲנִי... וְאַתֶּם הִשְׁבַּתֶּם עָלַי רָעָה, אֱלֹקִים הִשְׁכָּה לְטוֹבָה", דבר כזה הוא רק ביד ה', הוא היודע עתידות...